

PTE BTK
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program

Pécs, 2014. január 22.

SZIGORLATI OLVASMÁNYJEGYZÉK

(az 1998. március 25-i eredeti változat frissítése,
amely a 2013/14-es tanév tavaszi félévétől mérvadó)

TARTALOMJEGYZÉK

- 1. Bevezetés a szigorlati olvasmányjegyzékhez**
- 2. A mindenki számára kötelező művek**
- 3. A DLM-elágazásban kötelező művek**
- 4. A DLH-elágazásban kötelező művek**
- 5. A DLS-elágazásban kötelező művek**
- 6. A DLF-elágazásban kötelező művek**
  - 6.1. Általánosan kötelező művek**
  - 6.2. Angol változat**
  - 6.3. Német változat**
  - 6.4. Egyéb nyelvekre érvényes változat (kerete)**
- 7. Megjegyzések a III. szint bibliográfiájához, amelyet minden doktorandusz saját maga állít össze**

1. Bevezetés a szigorlati olvasmányjegyzékhez

Az olvasmányjegyzék helyileg szokásos szerkezete:

I. szint: **mindenki számára kötelező művek;**

II. szint: **az egyes ösvényeken belül mindenki számára kötelező művek**

(a DLF-en belül három változat: angol, német és egyéb nyelvekre);

III. szint: **az egyes doktori értekezésekhez kapcsolódó művek.**

Az I. szintet a programvezető javasolja; a II. szintet az egyes elágazásokat képviselő szakemberek véleménye alapján a programvezető javasolja; a III. szintet minden doktorandusz saját maga állítja össze. (Néhány – engedéllyel – egyedi utat követő doktorandusz esetében a II. szintet a doktorandusszal együtt állítjuk össze.)

Mindhárom szintet a Nyelvtudományi Doktori Iskola tanácsa hagyja jóvá.

Minimumkövetelményekről van szó: mindhárom szinten legalább 10 könyvnek kell szerepelnie. (A 30 könyv kumulált lapszámának 6.000 lapnál többnek kell lennie.)

Mindhárom szelvényben legalább egy könyvnek más nyelven kell szerepelnie, mint a

többinek (például ha a lista német nyelvű, akkor annak az egy könyvnek lehetőleg magyar nyelvűnek kell lennie, de természetesen lehet – a németen kívül – más nyelvű is).

A 'könyv' szabványosan 120 nyomtatott lapot, vagyis 10–12 szerzői ívet jelent. Egyes témakörökben a 'könyv' kiváltható ugyanilyen mennyiségű cikkek (vagy cikkgyűjtemények) által; ezt azonban külön fel kell tüntetni a bibliográfiában.

Egyes (kivételes) esetekben egyetlen mű szerepel; az esetek többségében azonban témák találhatóak, amelyekre többféle módon lehet felkészülni. A doktorandusz szigorlati bibliográfiájában a ténylegesen elolvasott könyvnek kell szerepelnie.

Megjegyzés a mindenki számára kötelező művekhez: az ebben a csoportban ténylegesen választott műveket nem lehet ismét választani valamely másik szinten; de az ajánló listán feltüntetett egyéb művek természetesen választhatóak lesznek a többi szinten is.

2. A mindenki számára kötelező művek

1. Saussure, Ferdinand de. *Bevezetés az általános nyelvészetbe. [Cours de linguistique générale.]* Corvina, Bp. 1997. 395 p. [Természetesen felhasználható a francia eredeti, illetve az olasz fordítás is: *Corso di linguistica generale* (a cura di Tullio de Mauro). Laterza: Roma-Bari, 1967/2009. 490 p.]
2. Chomsky, Noam. *Mondattani szerkezetek. Nyelv és elme.* Osiris–Századvég, Bp., 1995. 276 p. ["Mondattani szerkezetek." pp. 9-132; "Nyelv és elme." pp. 135-263.] [Az egész könyv kell, Pléh Csaba zárótanulmányával együtt. Természetesen felhasználható a *Syntactic Structures* angol eredeti szövege, illetve Antal László régebbi magyar fordítása: "Szintaktikai struktúrák." in: Antal László (szerk.). *Modern nyelvelméleti szöveggyűjtemény.* vol. 6.]

3. Egy nyelvtudomány-történeti mű.

Robins, Robert Henry. *A nyelvészet rövid története.* Osiris–Tinta, Bp. 1999. 294 p.

vagy:

H. Tóth Imre: *A nyelvtudomány története a XX. század elejéig.* Savaria University Press: Szombathely, 1996. 211 p.

vagy:

Máté Jakab: *A 19. századi nyelvtudomány rövid története.* Nemzeti Tankönyvkiadó: Bp., 1997. 215 p.

Máté Jakab: *A 20. század i nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai.* Nemzeti Tankönyvkiadó: Bp., 1998. 359 p.

[Helyettesíthető bármely hasonló művel bármely nyelven; Máté Jakab könyveinek bibliográfiájában több nyelven található ilyen mű.]

4. Egy nyelvészeti enciklopédia – egy mű a következőkből:

Crystal, David. *A nyelv enciklopédiája.* Osiris, Bp. 1998. 606 p.

The Cambridge Encyclopedia of Linguistics. Cambridge University Press: Cambridge – New York – Melbourne: 1987. 472 p.

Die Cambridge Enzyklopädie der Sprache. Campus Verlag, Frankfurt / New York, 1995. 478 p.

Ducrot, O. – Todorov, T. Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage. Paris, 1972.

Althaus, Hans Peter – Helmut Henne – Herbert Ems Wigand (Hg.). *Lexikon der germanistischen Linguistik.* Max Niemeyer Verlag: Tübingen, 1973.

Szépe György (szerk.). *A nyelvtudomány ma.* Szemelvények korunk nyelvészetéből Gondolat Kiadó, Bp. 1973. 609 p.

5. Egy XX. századi nyelvtudományi klasszikus.

[Legalább egy reprezentatív könyv a következő – betűrendben felsorolt – szerzőktől:]

Apreszjan, J. D. A modern strukturális nyelvészet elmélete és módszerei. Gondolat: Budapest, 1971. 322 p.

Benveniste, Emilé. [Franciául publikált.]

Bloomfield, Leonard. [Angolul publikált; néhány szemelvénye elérhető fordításban is.]

Hjelmslev, Louis. [Franciául, angolul és dánul publikált; néhány szemelvénye elérhető magyar fordításban is.]

Jakobson, Roman. *Hang - Jel - Vers.* (Szerk.: Fónagy Iván – Szépe György.) Második kiadás: Gondolat, Bp. 1972. 516 p. [Legtöbbet angolul publikált; emellett, orosz., cseh, francia és német nyelven is. A magyarhoz hasonló válogatások vannak franciául, olaszul, horvátul, illetve oroszul.]

Jespersen, Otto. [Angolul, dánul, németül és franciául publikált; jóformán semmi sincs tőle magyarul.]

Laziczius Gyula. [Magyarul publikált könyveket; cikkeinek legjobb gyűjteménye azonban az angol nyelvű *Selected Writings*, amelyet T. A. Sebeok adott ki.]

Lotz János. [Angolul publikált; gyűjteményes kötete magyarul:] *Szonettkoszorú a nyelvről.* Gondolat: Budapest, 1975. 390 p.

Martinet, André. [Franciául, angolul, németül és dánul publikált; néhány szemelvénye elérhető magyar fordításban is; kézikönyvszerű összefoglalása van németül.]

Sapir, Edward. *Az ember és a nyelv.* Gondolat, Budapest, 1971. [Angolul publikált.]

Scserba, L. V. [Oroszul publikált.]

Weisgerber, Leo. [Németül publikált.]

[A doktorandusz – megfelelő indokolással – ezeken kívül mást is javasolhat.]

6. Egy pszicholingvisztikai mű (lehetőleg összefoglaló jellegű).

Gósy Mária. *Pszicholingvisztika*. Osiris, Budapest, 2005.

Lengyel Zsolt. *Bevezetés a pszicholingvisztikába*. Veszprém: Veszprémi Egyetem, 1996.

[Lehet helyettük más (könyv méretű) pszicholingvisztikai vagy kognitív nyelvészeti mű (bármilyen nyelven). Magyar nyelven elérhető szerzők például (betűrendben): Büky Béla, Gósy Mária, Göncz Lajos, Lengyel Zsolt, Pléh Csaba, Réger Zita.]

7. Egy szociolingvisztikai mű (lehetőleg összefoglaló jellegű).

Baylol, Ch. *Sociolinguistique. Société, language et discours*. Náthán: Paris, 1991.

Berruto, Gaetano. *Fondamenti di sociolinguistica*. Editori Laterza: Roma-Bari: 1995. 316 p.

Cseresnyési László. *Nyelvek és stratégiák (avagy a nyelv antropológiája)*. Tinta, Bp. 2004. 387 p.

Hudson, R. A. *Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

Hymes, Dell (szerk.). *Language in Culture and Society. A Reader in Linguistics and Anthropology*. Karper - Row: New York, Evanston and London: 1964. xix + 764.

Kiss Jenő. *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó: Bp., 1996. 318 p.

Kontra Miklós (szerk.). *Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*. (Linguistica, Series A, 9.), MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 1992.

Kontra Miklós (szerk.). *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris, Budapest, 2003.

McKay, Sandra Lee & Nancy H. Hornberger (szerk.). *Sociolinguistics and language teaching*. Cambridge University Press, 1996. 484 p.

Schieben-Lange, Brigitte. *Soziolinguistik. Eine Einführung*. W. Kohlhammer: Stuttgart, 1991.

Trudgill, Peter: *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. JGYTF, Szeged, 1997. 122 p.

Wardhaugh, Ronald. *Szociolingvisztika*. Osiris: Budapest, 1995.

8. Egy kommunikációkutató mű (lehetőleg összefoglaló jellegű).

Béres István – Horányi Özséb (szerk.): *Társadalmi kommunikáció*. Osiris, Bp. 1999. 415 p.

Buda Béla. *Közvetlen emberi kommunikáció*. (Több kiadásban jelent meg; lehetőleg minél későbbi kiadást használjanak!)

Pléh Csaba – Síklaki István – Terestyéni Tamás (szerk.). *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris, Bp. 1997. 672 p.

9. Egy neveléstudományi mű (lehetőleg összefoglaló jellegű).

Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika.

A kritikai gondolkodás fejlesztése. PTE, Pécs, 2002. 383 p.

Zsolnai József. *Bevezetés a pedagógiai gondolkodásba.* Nemzeti Tankönyvkiadó: Bp., 1996. 142 p.

10. Egy alkalmazott nyelvészeti alapmű (lehetőleg összefoglaló).

Allen, J.P.B. – S. Pitt Corder (eds.). *The Edinburgh Course in Applied Linguistics.* Oxford University Press: London - Oxford, 1973–1977.

Benkő Loránd – Szépe György (szerk.). *Nyelvészet és gyakorlat.* Akadémiai Kiadó: Bp., 1971. 133 p.

Cook, Gay. *Applied Linguistics.* Oxford University Press, Oxford / New York, 2003.

Fodor István. *Mire jó a nyelvtudomány?* Balassi Kiadó, Bp., 2001. 370 p.

Kontra Miklós. *Közérdekű nyelvészet.* Osiris, Budapest, 1999.

Papp Ferenc. *Alkalmazott nyelvtudomány.* Akadémiai Kiadó: Budapest, 1989. 36 p.

Szépe György. *A folyton megújuló nyelvészet* (Szerk.: Terts István). Tinta, Bp. 2011. 347 p.

Szerdahelyi István (szerk.): *Alkalmazott nyelvészeti alapfogalmak.* Tanulmányok, szemelvények. I. rész. Tankönyvkiadó: Bp., 1990. 213 p.

[Bármilyen nyelven lehet; egyeseket a DLF-listákon lehet találni; de egy könyvet csak egy szinten lehet felhasználni.]

vagy:

valamely AILA-kongresszus teljes kötete vagy valamely MANYE-konferencia/kongresszus válogatott kötete

3. A DLM-elágazásban kötelező művek

1–2. A magyar anyanyelvi nevelés (beleértve az olvasástanítást) története. A magyarországi anyanyelvi nevelés megújításának törekvései

[Két könyv kell; az egyik az első két szerkesztett kötet közül az egyik; a másik pedig a felsorolt szerzőknek egy olyan műve, amely nem szerepel máshol a listán.]

(a)

Szépe György (szerk.). *Az anyanyelvi oktatás korszerűsítéséért.* 2. kiadás. Tankönyvkiadó, 1979. 462 p.

vagy:

Szende Aladár (szerk.). *Az anyanyelvi oktatás korszerűsítésének változatai*. Tankönyvkiadó, 1981. 355 p.

(b)

Magyar anyanyelv-pedagógiai szerző monografikus bemutatása (betűrendben): Fabricius Kovács Ferenc, Ligeti Róbert, Mészáros és társai, Nagy József, Nagy J. József és Szende Aladár. (Lehet más nyelvű monográfia is.)

3. Nyelvi - irodalmi - kommunikációs program

Zsolnai József egyik következő (vagy egyéb) idevágó műve: *Nyelvi, irodalmi, kommunikációs nevelési kísérlet. I–II. Országos Oktatástechnikai Központ: Veszprém, 1981. 277 + 383 p.*

vagy:

A tanulás tervezése és irányítása, a nyelvi, irodalmi és kommunikációs programban.
Tankönyvkiadó: Budapest, 1986. 199 p.

4. Nyelvi-kommunikációs nevelési program

Bánréti Zoltán. *Kamasz és anyanyelv*. Tankönyvkiadó: Budapest, 1981. [Helyettesíthető Bánréti Zoltán frissebb művével.]

5-6. Írásbeliség

A következő művek közül kettő:

Arató Ferenc. *Az olvasás pedagógiája*. Akadémiai Kiadó: Budapest, 1991.

Kádárné Fülöp Judit. *Olvasás és kommunikáció*. Országos Pedagógiai Intézet: Budapest, 1985.

Kamarás István. *Olvasatok*. Budapest, 1996.

Terestyéni Tamás. *Az anyanyelvi kommunikációs kultúra néhány jellegzetessége Magyarországon*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont: Budapest, 1987.

Virágvölgyi Péter. *A kézírásról. Morfológiai tanulmány és hozzászólás az írástanítás problémaköréhez*. MTA Nyelvtudományi Intézet: Budapest & Országos Oktatástechnikai Központ: Veszprém, 1981.

[Az egyik lehet más nyelven kiadott monográfia is.]

7. Fogalmazástanítás

Hoffmann Ottó: *Útkeresés a fogalmazástanításban*. Tankönyvkiadó: Budapest, 1983.

8. Gyermekegyelvkutatás

Lengyel Zsolt. *A gyermeknyelv*. Gondolat Kiadó: Budapest, 1981.

vagy:

Lengyel Zsolt. *Nyelvelsajátítási és nyelvtanulási formák*. Veszprémi Egyetem: Veszprém, 1993.

vagy:

Pléh Csaba. A gyermeknyelv fejlődésének és kutatásának modelljeiről. *Pszichológiai Tanulmányok* 16 (1985): 105–188.

[Helyettesíthető más könyv méretű művel is.]

9. A szocializáció

Somlai Péter. *Szocializáció. Kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata*. Corvina: Budapest, 1997. 195 p.

vagy:

Réger Zita. *Utak a nyelvhez. Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány*. Akadémiai Kiadó: Budapest, 1990.

10. Az anyanyelvi nevelés külföldön

Szépe György (szerk.). *Az anyanyelvi nevelés fejlesztésének nemzetközi tapasztalatai*. Tankönyvkiadó: Budapest, 1985. 240 p.

[Más külföldi monográfia vagy gyűjteményes kötet is lehet.]

4. A DLH-elágazásban kötelező művek

1. A magyar mint idegen nyelv fogalma

Giay Béla – Nádor Orsolya (szerk.). *A magyar mint idegen nyelv fogalma*. Nemzetközi Hungarológiai Központ: Bp., 1991. 266 p.

2. A hungarológia fogalma

Giay Béla – Nádor Orsolya (szerk.). *A hungarológia fogalma (Hungarológiai Ismerettár 5.)*. Nemzetközi Hungarológiai Központ: Bp., 1990. 277 p.

<http://mek.oszk.hu/02000/02055/02055.htm>

3. A külföldi magyar lektori munka

Giay Béla – Nádor Orsolya (szerk.). *Magyar mint idegen nyelv / hungarológia*. Janus / Osiris, Pécs–Budapest, 1998. 582 p.

<http://vmek.oszk.hu/01700/01702/01702.pdf>

vagy:

a *Nyelvünk és Kultúránk* vagy a *THL2*, illetve a *Hungarológiai Évkönyv* idevágó tematikus írásai

4. A nyelvfenntartás, illetve az etnikai identitás fenntartása

Bartha Csilla – Nádor Orsolya – Péntek János (szerk.). *Nyelv és oktatás kisebbségben. Kárpát-medencei körkép*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2001. 360 p.

Erdős Katalin – Hegedűs Rita – Körösi Zoltánná (szerk.). *Huszonöt esztendő az Anyanyelvi Konferenciák történetében. = Hungarológia 10*. Nemzetközi Hungarológiai Központ: Budapest, 1996. 313 p.

Kontra Miklós – Saly Noémi (szerk.). *Nyelvmentés vagy hazaárulás? Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról*. Osiris, Budapest, 1998.

Nádor Orsolya. *Nyelvpolitika. A magyar nyelv politikai státusváltozásai és oktatása a kezdetektől napjainkig*. BIP, Bp. 2002. 246 p.

Skutnabb-Kangas, Tove. *Nyelv, oktatás és a kisebbségek*. Teleki László Alapítvány

Tóth József – Trócsányi András. *A magyarság kulturális földrajza*. Pannonia Tankönyvek, Pécs, 1997. 224 p.

5. A magyar mint idegen nyelv funkcionális leírása

Hegedűs Rita. *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*. Tinta, Bp. 2004. 332 p.

6. Idegennyelv-oktatás

Medgyes Péter. *A nyelvtanár. A nyelvtanítás módszertana*. (Major Éva jegyzeteivel és feladataival.) Corvina: Bp., 1997. 199 p.

vagy:

Bárdos Jenő. *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000/2006. 300 p.

[Vagy más, idegennyelv-oktatást áttekintő mű.]

7. Magyar mint idegen nyelv/hungarológia oktatásának módszertana

Hegedűs Rita – Nádor Orsolya (szerk.) *Magyar nyelvmester. A magyar mint idegen nyelvi és hungarológiai alapismeretek.* Tinta Kiadó: Budapest, 2006. 190 p.

vagy:

Szili Katalin. *Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához (A magyart idegen nyelvként oktató tanároknak).* Enciklopédia Kiadó: Budapest, 2006, 215 p.

8. A kétnyelvűség pszicholingvisztikája

Göncz Lajos. *A kétnyelvűség pszichológiája. A magyar-szerbhorvát kétnyelvűség lélektani vizsgálata.* Fórum Könyvkiadó: Újvidék, 1985.

[Helyettesíthető más, könyv méretű összefoglalással; két példa:

Grosjean, Francois. *Life with Two Languages. An Introduction to Bilingualism.* Harvard University Press: Cambridge, Mass., 1982.;

Grosjean Francois. *Bilingual: Life and Reality.* Harvard University Press: Harvard, 2010. 298 p.]

9. A hungarológia összetevői

Hegedűs Rita – Nádor Orsolya (szerk.) *Magyar nyelvmester. A magyar mint idegen nyelvi és hungarológiai alapismeretek.* Tinta Kiadó: Budapest, 2006. 190 p.

vagy:

valamelyik *Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus* kötete

10. A magyar mint idegen nyelv/hungarológia oktatásának története

Gyay Béla – Nádor Orsolya (szerk.). *Magyar mint idegen nyelv / hungarológia.* Janus / Osiris, Pécs–Budapest, 1998. 582 p.

<http://vmek.oszk.hu/01700/01702/01702.pdf>

M. Róna Judit (szerk.) *Hungarológiai oktatás régen és ma.* Tankönyvkiadó: Budapest, 1983.

235 p.

vagy:

valamelyik *Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus* kötete

5. A DLS-elágazásban kötelező művek

1. Szociolingvisztikai áttekintés (a DLB-ben választottn kívül)

Baylol, Ch. *Sociolinguistique. Société, language et discours*. Náthán: Paris, 1991.

Berruto, Gaetano. *Fondamenti di sociolinguistica*. Editori Laterza: Roma-Bari: 1995. 316 p.

Hudson, R. A. *Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

B. Schieben-Lange. *Soziolinguistik. Eine Einführung*. Kohlhammer: Stuttgart - Berlin - Köln, 1991.

[Lásd még DLB és DLF alatt; ezeken kívül mást is lehet választani.]

2. A magyarországi szociolingvisztika története

Pap Mária – Szépe György (szerk.) *Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások*. Gondolat Kiadó: Bp., 1975. 528 p.

Szépe György – Telegdi Zsigmond (szerk.). *Nyelv és társadalom. Általános Nyelvészeti Tanulmányok VIII*. Akadémiai Kiadó: Bp., 1972. 330 p.

[Más antológia is felhasználható.]

3. Budapesti Szociolingvisztikai Interjú

Ennek a tételnek az áttekintése és külön bibliográfiája (magyarul és angolul) a honlapján:

<http://www.nytud.hu/buszi/>

4. Pedagógiai szociolingvisztika

Lawton, D. *Társadalmi osztály, nyelv és oktatás*. Gondolat: Budapest, 1974.

[Helyettesíthető B. Bernstein, Pap Mária – Pléh Csaba, illetve Réger Zita műveivel; természetesen angol, német és egyéb nyelvű monográfiákkal is.]

5. A kétnyelvűség szociolingvisztikája

Bartha Csilla: *A kétnyelvűség alapkérdései*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1999. 268 p.

Heller, M. (szerk.). *Codeswitching, Anthropological and Sociolinguistic Perspectives*. Mouton de Gruyter: Berlin - New York - Amsterdam. 1988.

Kassai Ilona (szerk.): *Kétnyelvűség és magyar nyelvhasználat* (A 6. Élőnyelvi Konferencia

előadásai). MTA Nyelvtudományi Intézet, Bp. 1995. 318 p.

Lanstyák István – Simon Szabolcs (szerk.) *Tanulmányok a magyar - szlovák kétnyelvűségről*. Kalligram Könyvkiadó: Pozsony, 1998. 206 p.

6. Nyelvpolitika

Szépe György – Derényi András (szerk.). *Nyelv, hatalom, egyenlőség. Nyelvpolitikai írások*. Corvina: Budapest, 1999. 293 p.

Szépe György: *Nyelvpolitika: múlt és jövő*. Iskolakultúra-könyvek 7. Pécs, 2001. 225 p.

Nádor Orsolya. *Nyelvpolitika. A magyar nyelv politikai státusváltozásai és oktatása a kezdetektől napjainkig*. BIP, Bp. 2002. 246 p.

7. Nyelvi jogok

Milian i Massana, Antoni. *Derechos lingüísticos y derecho fundamental a la educación. Un estudio comparado: Italia, Bélgica, Suiza, Cañada y España*. Editorial Civitas: Barcelona, 1994. 478 p.

Skutnabb-Kangas, Tove – Robert Phillipson (szerk.). *Linguistic Human Rights. Overcoming Linguistic Discrimination*. Mouton de Gruyter: Berlin - New York, 1995. 478 p.

Szépe György: *Nyelvpolitika: múlt és jövő*. Iskolakultúra-könyvek 7. Pécs, 2001. 225 p.

vagy:

10 magyar nyelvű (legfeljebb 5 éves) cikk a *Fundamentum*, a *Regio* és a *Nyelvünk és Kultúránk* periodikákból; valamint egy EU-dokumentumnak, továbbá a Barcelonai Nyilatkozatnak, a Hágai Ajánlásoknak a szövege.

8. Nemzeti/etnikai kisebbségek

Skutnabb-Kangas, Tove. *Nyelv, oktatás és a kisebbségek*. Teleki László Alapítvány Könyvtára: Bp., 1997. 91 p.

vagy:

határon túli (magyarral kapcsolatos) szociolingvisztika: Kontra Miklós, Lanstyák István, Mikes Melánia, Péntek János valamely idevágó műve.

9. Magyarországi nemzetiségek és etnikai csoportok szociolingvisztikája és nevelése

Demeterné Zayzon Mária. *Öntudatosodás és önfeladás között - nemzetiségsszociológiai vizsgálatok Komárom-Esztergom megyei németek és szlovákok körében. Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat: Tatabánya, 1993. 134 p.*

- Forray R. Katalin – Hegedűs T. András. *A cigány etnikum újjászületőben. Tanulmány a családról és iskoláról.* Akadémiai Kiadó: Budapest, 1990. 135 p.
- Gyivicsán Anna. *Anyanyelv, kultúra, közösség. A magyarországi szlovákok.* Teleki László Alapítvány: Budapest, 1993.
- Manherz Károly: *Spracheographie und Sprachsoziologie der deutschen Mundarten in Westungarn.* Akadémiai Kiadó: Budapest, 1997. 282.

[Helyettesíthető más újabb, könyv méretű művel.]

10. Választható társadalomtudományi mű

[A következő művekből egy; a doktorandusz mást is javasolhat; természetesen választhat magyarul nem elérhető klasszikust is, pl. Paolo Freire, Jürgen Habermas stb.]

- Bourdieu, Pierre. *A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Tanulmányok.* Gondolat: Budapest, 1978.
- Csepeli György. *Nemzet által homályosan.* Századvég: Budapest, 1992.
- Feischmidt Margit (szerk.). *Multikulturalizmus.* Osiris Kiadó / Láthatatlan Kollégium: Bp., 1997. 202 p.
- Somlai Péter. *Szocializáció. Kulturális átörökítés és a társadalmi beilleszkedés folyamata.* Corvina: Bp., 1997. 195 p.

6. A DLF-elágazásban kötelező művek:

A DLF-lista általános felépítése:

- (a) három tétel mindenki számára kötelező;
- (b) további hét-hét tételt kell választani a nyelvek szerint összeállított listákból (az ösvény felelős oktatójával egyeztetve);
- (c) az angol és a német változat hét tételének javasolt összeállítása elkészült;
- (d) a többi nyelv változata – igény szerint – folyamatosan készül.

6.1. Általánosan kötelező művek a DLF-elágazásban

1. Az idegennyelv-oktatás története

- Bárdos Jenő. *Élő nyelvtanítás-történet.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2005. 336 p.
vagy:
Bárdos Jenő. *A nyelvtanítás története és a módszerfogalom tartalma.* Veszprémi Egyetem, Tanárképző Kar: Veszprém, 1992. 199 p.

[Helyettesíthető más hasonló művel.]

2. Az idegennyelv-oktatás módszertana

Medgyes Péter. *A nyelvtanár. A nyelvtanítás módszertana.* (Major Éva jegyzeteivel és feladataival.) Corvina: Bp., 1997. 199 p.

vagy:

Medgyes Péter. *A kommunikatív nyelvoktatás.* Eötvös József Könyvkiadó: Bp., 1994. 143 p.

vagy:

Bárdos Jenő. *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2000/2006. 300 p.

[Vagy más, idegennyelv-oktatást áttekintő mű.]

3. Magyarországi nyelvpedagógiai kutatások

A *Modern Nyelvoktatás* című folyóiratban megjelent – idegen nyelvek elsajátításával kapcsolatos – tanulmányok. [Egészben vagy részben helyettesíthető 15 egyéb (friss) magyarországi tanulmánnyal.]

6.2. *Angol változat*

1a. Brown, D. *Principles of language learning and teaching.* Prentice Hall: London, 1994. 346 p.

1b. Brown, D. *Teaching by principles. An interactive approach to language pedagogy.* Prentice Hall: London, 1994. 466 p.

2. Alderson, J. C. – Clapham, C. – Wall, D. *Language test construction and evaluation.* CUP, Cambridge, 1995.

3a. Dörnyei, Zoltán. Motivation and motivating in foreign language classroom. in: *Modern Language Journal*, vol. 78, pp. 273-284 (1994).

3b. Dörnyei, Zoltán. Understanding L2 motivation: on with the challenge! in: *Modern Language Journal*, vol. 78, pp. 515-523 (1994).

3c. Dörnyei, Zoltán. Psychological processes in cooperative language learning. Group dynamics and motivation. in: *Modern Language Journal*, vol. 81, pp. 482-493 (1997).

4. Ellis, R. *The study of second language acquisition.* Oxford University Press: Oxford, 1994. 824 p.

5. Krashen, S. *The input hypothesis: Issues and implications.* Longman: London, 1985. 120 p.

6a. Medgyes, Péter. *The non-native teacher.* Macmillan: London, 1994. 240 p.

6b. Medgyes, Péter & A. Malderez (eds.). *Changing Perspectives in Teacher Education.* Heinemann: Budapest, 1996. 133 p.

7. Pinker, S. *The language instinct.* Penguin, 1994. 506 p.

[Magyar fordítása: *A nyelvi ösztön.* Typotex Kiadó, Budapest, 2006. 496 p.]

Az angol szakosok számára kötelező módszertani segédlet a doktori értekezés elkészítéséhez:

Horváth, József – Nikolov, Marianne – Turner, Sarah. *Guidelines for Writing Theses in the English Department of JPU*. New, Revised Edition. University Press: Pécs, 1997. 67 p.

6.3. Német változat

1. Hutterer, Miklós. *Die germanischen Sprachen*. Budapest–München, 1975.
[Magyar változata: *A germán nyelvek*. Gondolat: Budapest, 1986. 458 p.]
- 2a. Schwarze, Ch. – D. Wunderlich (Hg.). *Handbuch der Lexikologie*. Athenäum Verlag: Hamburg, 1985.
- 2b. Hessky, Regina – Knipf Erzsébet (Hg.). *Lexikologie I–II. Ein Textbuch*. Holnap Kiadó: Budapest, 1998.
- 3a. Bausch, Karl-Richard – Herbert Christ – Werner Hüllen – Hans-Jürgen Krumm (Hg.). *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Francke: Tübingen, 1990.
- 3b. Götze, Lutz – Gerhard Helbig – Gert Henrici – Hans-Jürgen Krumm. *Handbuch Deutsch als Fremdsprache*. Francke: Tübingen, 1995.
- 4a. Henrici, Gert – Kohn János (Hg.). *DaF-Unterricht im Spannungsfeld zwischen Forschung und Praxis*. Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola: Szombathely, 1997. 170 p.
- 4b. Kohn, János – Dieter Wolf (Hg.). *Neue Methoden im Fremdsprachenunterricht*. Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola: Szombathely, 1994. 271 p.
- 4c. Wode, Henning. *Psycholinguistik. Eine Einführung in die Lehr- und Lernbarkeit von Sprachen*. Max Hueber Verlag, Ismaning 1993. 395 p.
- 5a. Börner, Wolfgang – Klaus Vogel (szerk.). *Kognitive Linguistik und Fremdsprachenerwerb*. Günter Narr Verlag: Tübingen, 1994. 255 p.
- 5b. Schwarz, Monika. *Einführung in die Kognitive Linguistik*. Francke, Tübingen 1992. 219 p.
- 5c. Pörings, Ralf – Schmitz, Ulrich. *Sprache und Sprachwissenschaft. Eine kognitiv orientierte Einführung*. Gunter Narr, Tübingen, 1999. 290 p.
6. Kühlwein, Wolfgang – Albert Raasch (Hg.). *Angewandte Linguistik heute*. Lange: Frankfurt am Main, 1990. 204 p.
- 7a. Juhász János. *Probleme der Interferenz*. Akadémiai Kiadó – Max Hueber Verlag: Budapest - München, 1970.
- 7b. Gnutzman, Klaus (Hg.) *Kontrastive Linguistik*. Lange: Frankfurt am Main, 1990. 155 p.
- 7c. Szűcs Tibor. *Magyar–német kontrasztív nyelvészet a hungarológiában (Pécsi Nyelvészeti Tanulmányok 4.)* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999. 315 p.

6.4. A vegyes (vagyis az angolon és a németen kívül valamennyi egyéb) változat keretei:

A következő nyelvekre tervezhetünk még listát: finn, francia, horvát, olasz, orosz, szlovák; valamint szükség esetén egyéb nyelvek esetében.

Valamennyi esetében a következő tematikai-műfaji jellegű szempontokat igyekszünk figyelembe venni:

- (1) Az illető nyelv oktatásának (egyetemes vagy magyarországi) története.
- (2) Egy klasszikus mű – klasszikus szerzőtől az adott nyelven. (A 'klasszikus' nem azt jelenti itt, hogy 'régi', hanem azt, hogy 'máig élő, mindenki által ismert'.)
- (3) Friss (egyben első osztályú és reprezentatív) monográfia az illető nyelvnek mint idegen nyelvnek az oktatásáról.
- (4) Viszonylag friss antológia az illető nyelvvel kapcsolatos alkalmazott nyelvészetről, (elsősorban, de nem kizárólag) az illető nyelvnek mint idegen nyelvnek oktatásáról.
- (5) Az illető nyelv (nyelvterület) szociolingvisztikája (a legszélesebb értelemben).
- (6) Az adott nyelv szerkezetének és használatának olyan enciklopédikus összefoglalása (mint például Papp Ferencnek a *Könyv az orosz nyelvről* című műve).
- (7) A következő témakörökből legalább egy téma:
  - (7.1) Az illető nyelvnek és a magyarnak kontrasztív összevetése.
  - (7.2) Az illető nyelv (egynyelvű vagy/és kétnyelvű) lexikográfiája.
  - (7.3) Fordítástudomány (az illető nyelvnek és a magyarnak vonatkozásában).
- (8) *Közös Európai Referenciakeret (KER). Nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés* (Kulturális Együttműködési Tanács, Közoktatási Bizottság, Élő Nyelvek Osztálya, Strasbourg). Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Információs Központ Kht., Budapest, 2002. 317 p. [természetesen akár az érintett nyelven megjelent kiadásban is]

7. Megjegyzések a III. szint bibliográfiájához, amelyet minden doktorandusz saját maga állít össze

Ennek a legalább 10 tételnek kapcsolatban kell állnia a doktori értekezéssel; ezzel összefüggésben mindössze két kikötés van:

(1) A lista első tétele minden esetben egy áttekintést nyújtó tudományos mű valamely érintkező vagy határterületről: klasszikus könyv vagy reprezentatív összefoglalás olyan diszciplínáról, amely nem szerepel az I. szinten (szemiotika, pragmatika, nyelvfilozófia, szövegnyelvészet, kulturális antropológia, szociálpszichológia, demográfia, hermeneutika, zenetudomány, informatika, audiológia, logopédia, gyógypedagógia stb.) Ezt a doktorandusszal együtt választja ki a témavezető – a programvezetővel is egyeztetve. (A mű nyelvével kapcsolatban nincs előírás.)

(2) A listában két nyelvnek kell szerepelnie (beleértve a magyart); legalább egy könyvnek más nyelven kell lennie.

Dr. Szűcs Tibor
programvezető